

Artikel 3.

Op artikel 74 van het bij deze wet vastgestelde hoofdstuk worden aangewezen de tot het dienstjaar 1886 behorende uitgaven, het voornamelijk Departement betreffende, die hare omschrijving niet vinden in een der andere artikelen van dat hoofdstuk.

Die uitgaven worden voor elke soort afzonderlijk in de rekening gebracht en omschreven.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministerieele departementen, autoriteiten, colleges en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Marine,

[2. 2.]

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Bij zijn optreden aan het hoofd van het Departement van Marine vond de ondergeteekende de begroting van het Vde hoofdstuk voor het dienstjaar 1886 in ontwerp gereed, waardoor hij zich in staat zag gesteld, na toepassing van voornamelijk door hem noodig geachte wijzigingen, binnen de weinige dagen die voor de indiening der Staatsbegroting moesten verlopen, een definitief wetsontwerp vast te stellen.

Intusschen zal het geen betoog behoeven dat dit korte tijdsbestek de moeilijkheden heeft vermeerderd, verbonden aan de taak, om de voorziening in de behoeften onzer zeemacht in overeenstemming te brengen met de eischen van den bestaanden financiële toestand. Ten volge overtuigd van de zwaarte dier taak, heeft de ondergeteekende zich bij de keuze der middelen om die te volbrengen dan ook moeten beperken tot de zoodanige, waaromtrent geen nader onderzoek of overweging noodig is, of die als voorbereiding dienen tot het verkrijgen van eenen goeden grondslag voor nadere voorstellen.

Het eindcijfer der begroting bedraagt f 13 261 248,20, dat is f 1 625 531,93³ hooger dan dat der begroting van het loopende dienstjaar.

De oorzaken dezer verhooging zijn velerlei en zoowel hierna bij de toelichting der afdeelingen als in den adstruities staat zeer omstandig omschreven.

Het zij den ondergeteekende vergund daarnaar te verwijzen. Zoals blijken zal, is het hooger cijfer voornamelijk een gevolg van de noodzakelijkheid tot uitbreiding van het aantal torpedobooten en vischterpedo's, tot het verkrijgen van inrichtingen noodig om laatstgemeld wapen aan zijne bestemming te doen beantwoorden, en tot krachtiger gang bij de verwaring van het bestaande materieel voor de kustverdediging.

In den vorm der begroting is eenige wijziging gebracht, doordat de omschrijvende artikelen, na de Algemeene Rekenkamer dienaangaande te hebben geraadpleegd, hier en daar is gewijzigd, deels met het doel om gewenschte bekorting van redactie te verkrijgen, anderdeels om door juistere, — waar noodig uitgebreider — omschrijving, twijfel op te heffen nopens de aanwijzing van uitgaven.

Ook de splitsing in onderdeelen van de artt. 12, 14 en 20 heeft eene verandering ondergaan, waarbij de verschillende op die artikelen betrekking hebbende uitgaven op meer rationeële wijze zijn gegroepeerd. Ten slotte is, uitgenomen bij de artt. 12, 14, 32 en 39, thans in haar geheel voldaan aan de voorheen gedane toezegging om voor elk onderdeel der artikelen in den toelichtenden staat, ook de toegestane sommen in het vorige en de werkelijke uitgaven in 't laatst vorige jaar te vermelden. Bij de beide eerstgenoemde artikelen gaf de nieuw aangenomen splitsing bezwaar om zulks thans reeds te doen, en ook later zal het — indien immer — eerst mogelijk zijn aan te wijzen welke uitgaven speciaal voor elk der onderdeelen zijn geschied, nadat de magazijnsvoorraad op zijne normale sterkte zijn zal gebracht, aangezien eerst dan werkelijk wordt aangeschaft hetgeen in het nieuwe jaar voor een bekend doel noodig is en niet in 't magazijn voorhanden, *plus* hetgeen in een vorig jaar voor eenig speciaal doel werd verbruikt. Bij art. 20 leverde de nieuwe splitsing geen bezwaar. Bij artt. 32 en 39 kunnen, ook voor den vervolg, voor de onderdeelen alleen de cijfers in het vorige jaar

toegestaan, worden ingevuld, en niet die in het laatstvoorgaande jaar werkelijk uitgegeven, omdat de administratie niet zoodanig is in te richten dat later kan worden nagegaan, welk deel van het totaal betaalde bedrag voor zeetraktementen, soldijen en schaffing in 't bijzonder is aangewend voor het auxiliair eskader, voor de stations in West-Indië, voor binnenlandschen dienst, kruis- en oefeningstochten of anderszins.

Iste AFDEELING.

Het totaal dezer afdeeling bedraagt f 363 445 tegen f 341 061,66³ in 1885, veroorzaakt door verhoogingen van:

Art. 2. Bezoldigingen der ambtenaren van het Departement, met f 2 700,00

Art. 3. Bezoldigingen der officieren aan het Departement gedetacheerd, met 2 400,00

Art. 5. Bezoldigingen van de ambtenaren bij 's Rijks werven, met 2 400,00

Art. 7. Bezoldigingen van de ingenieurs der marine, met 983,33⁵

Art. 9. Bezoldigingen van het personeel bij de verificatie van 's Rijks zee-instrumenten, met 900,00

Art. 11. Reis-, verblijf- en vacatiekosten, met 13 000,00

Totaal meer f 22 383,33⁵

Behalve hetgeen omtrent deze verhoogingen in den toelichtenden staat is aangeteekend, zij hier vermeld:

dat de op art. 2 gevraagde verhooging strekt om aan het reeds aanwezige personeel ambtenaren van het Departement te kunnen toevoegen een ambtenaar van den rang van hoofdcommies, volkomen bekend en vertrouwd met de werfadministratie.

De behoefte aan een zoodanig ambtenaar, eene leemte waarop ook door de werfcommissie in haar rapport wordt gewezen, is inderdaad zeer dringend tot hulp en steun van den chef der afdeeling Materieel, die thans te veel van zijn kostbaren tijd voor de administratieve besloomingen van het bestuur der werven moet afzonderen;

dat betreffende de gevraagde verhooging van art. 3 valt op te merken, dat blijkens de ervaring de taak van den chef der afdeeling Personeel, tot wiens werkkring thans ook de behandeling van militaire zaken behoort, zoo omvattend is, dat zij niet naar behooren kan worden vervuld. Het komt den ondergeteekende daarom gebiedend noodzakelijk voor de werkkrachten in dat opzicht te versterken, en alles wat betrekking heeft op de voorbereiding tot den oorlog en derhalve ook de samenwerking met den generaal staf der landmacht, op te dragen aan een daartoe te detacheren hoofdofficier, waaraan enkele officieren worden toegevoegd. Tot den werkkring dezer officieren zal ook behooren het verzamelen en ordenen van gegevens, betreffende hetgeen in den vreemde op maritiem gebied voorkomt.

Daardoor zal worden voorzien in eene behoefte die zich bij den snellen voortgang der krijgswetenschap ter zee overal doet gevoelen en bij verschillende zeemogendheden geleid heeft tot de instelling van bepaalde bureaux van informatie. In afwachting van hetgeen de ervaring nader omtrent de regeling dezer aangelegenheid zal leeren, is op deze begroting slechts gerekend op het detachement van een kapitein ter zee en een luitenant ter zee der 1ste klasse;

dat aan de op artt. 5 en 7 aangevraagde traktementsverhoogingen reeds sedert een aantal jaren behoefte bestond en zij steeds met het oog op den eisch om het eindcijfer der begroting laag te houden werden uitgesteld, hetgeen nu echter, naar het oordeel van den ondergeteekende, in het belang van den dienst niet langer kan en mag geschieden;

dat van de bezoldiging van den adjunct-verificateur van 's Rijks zee-instrumenten ad f 14 00 's jaars, een bedrag ad f 500 uit het Iste hoofdstuk der Indische begroting zal

worden bekostigt, aangezien ook het Departement van Koloniën belang heeft bij de aanstelling van dien ambtenaar;

dat aan het Indisch departement van marine inlichting is gevraagd omtrent de aanzienlijke uitgaaf voor reis- en verblijfkosten, ten behoeve van het auxiliair eskader aldaar, en in overweging is gegeven de overplaatsingen, voor zooveel zulks met de eischen van den dienst is overeen te brengen, te beperken.

IIde AFDEELING.

Het totaal cijfer dezer afdeeling bedraagt f 5 460 810, tegen f 4 126 750 in 1885, veroorzaakt door verhooging van:

Art. 12. Aanschaffing van alle materialen enz., uitgenomen hout, met	f 22 050
Art. 13. Aanbouw bij particulieren, met	615 000
Art. 14. Aanschaffing van hout, met	24 700
Art. 15. Aanschaffing enz. van geschut, met	158 000
Art. 16. Aanschaffing enz. van projectielen, met	117 000
Art. 17. Aanschaffing enz. van stoomwerktuigen, met	59 000
Art. 19. Herstellingskosten buitenslands, met	100 000
Art. 21. Bemanning enz. der werkvaartuigen, met	80
Art. 22. Gebouwen enz., met	265 900
Art. 23. Onderhoudswerken, met	23 760

Totaal meer f 1 385 490

waartegenover verminderingen van:

Art. 12a. Vergoeding aan den heer REED, met	f 20 600
Art. 20. Arbeidsloonen bij 's Rijks werven, met	40 830
Totaal minder	61 430

Blijft meer f 1 324 060

Uit het als bijlage bij deze Memorie gevoegde overzicht kan blijken dat wordt gevraagd:

Voor aanbouw, tuigen en uitrusten van nieuwe schepen, eene som van	f 1 320 600
Voor herstelling en uitrusting van schepen in en buiten dienst	1 473 450
Voor conservatie van reserveschepen en hunne uitrustingsgoederen	183 700
Voor aankoop, aanmaak en herstelling van materialen, goederen en voorwerpen voor den voorraad	536 000
Voor aanschaffing, wijziging, onderhoud en herstelling van geschut, torpedo's, affutage, handwapenen en munitie	884 000
Voor aankoop, onderhoud en herstelling van gereedschappen en werktuigen, aanbouw, onderhoud en herstelling van werf-inrichtingen, werkvaartuigen en gebouwen	696 590
Voor algemeenen dienst en proefnemingen	366 470

Te zamen f 5 460 810

De uitgaven voor nieuwen aanbouw zullen strekken tot de voltooiing op 's Rijks werf te Amsterdam van het schroefstoomschip 1ste klasse *Johan Willem Friso* en het tuigen en uitrusten van dit schip te Willemsoord; en voorts tot het in aanbouw brengen van een torpedoboot groot model en van een torpedo-transportvaartuig bij eerstgenoemde werf en van vijf torpedobooten groot model bij particulieren.

Het aantal torpedobooten zal daardoor worden gebracht op 20 van klein en 9 van groot model. Na al hetgeen bij de discussiën over de begroting van het lopende jaar, betreffende de torpedo's is aangevoerd, kan het overbodig geacht worden nader uit te wijden over de noodzakelijkheid om met kracht de handen aan het werk te slaan om onze zeemacht van dit krachtige verdedigingsmiddel te voorzien.

Hoezeer de vraag hoeveel torpedobooten ten slotte zullen benodigd zijn, nog nadere overweging verdient, in verband met de nader uit te werken regeling der verdediging, vermeent de ondergeteekende dat veilig kan worden aangenomen dat het aantal minstens 50 zal moeten bedragen, waarvan 26 van groot model.

Deze laatsten zullen door hunne meerdere zeewaardigheid overal moeten gebezigd worden, waar de noodzakelijkheid bestaat te kunnen ageeren in vaarwaters die in dat opzicht hogere eischen stellen.

Daar zij klaarblijkelijk ook in andere kalmere vaarwaters dienst kunnen doen, terwijl omgekeerd de minder zeewaardige kleinere booten niet overal zijn te gebruiken, is het raadzaam, om, in de eerste plaats, het aantal grootmodelbooten uit te breiden.

Eene dergelijke boot, zooals die voor ons wordt vereischt, kost in stele van f 120 000 zoo als bij de begroting voor 1885 werd geraamd, ongeveer f 150 000.

De bouw van een torpedo-transportvaartuig, tevens ingericht tot het nemen van schietproeven en exerceren met vischtorpedo's en zelfs eventueel tot oorlogsdienst geschikt, is evenzeer noodig. Tot nu toe behelpt men zich met kostbare tijdelijke en toch gebrekkige hulpmiddelen.

Het vaartuig zal ingericht zijn tot het inladen van een 20tal vischtorpedo's, van een paar lanceertoestellen voorzien zijn, en eene kleine werkplaats bevatten, terwijl de snelheid op 10 mijl geraamd wordt. De kostende prijs wordt geraamd op f 80 000.

Behalve voor het bovengenoemde zijn op deze begroting geene gelden voor verderen nieuwen aanbouw uitgetrokken.

De ondergeteekende wenscht echter te constateeren dat men naar zijne meening niet kan volstaan met het bezit van een krachtig torpedomaterieel, maar dat, zoowel voor de verdediging van de koloniën als van het moederland noodig is, het door den vooruitgang der krijgswetenschap ter zee verouderde materieel te versterken met schepen van voldoende zeewaardigheid, die of- en defensief zoo krachtig zijn als met de onvermijdelijke eischen van diepgang enz. is overeen te brengen. De kosten dier schepen zullen die der bestaande typen niet onbelangrijk overtreffen en maken eene zorgvuldige studie dubbel noodzakelijk, ten einde naar evenredigheid de beste uitkomsten te verkrijgen. Die studie wordt te moeilijker, omdat het klaarblijkelijk van gewicht is, zoo mogelijk de oplossing van het vraagstuk te zoeken in zoodanigen zin, dat de schepen voor beide diensten geschikt zijn.

Zoowel de noodzakelijkheid om de uitgaven te beperken als die van eene grondige studie van het onderwerp, hebben den ondergeteekende geleid op deze begroting voor dat doel geene gelden aan te vragen, doch op eene volgende begroting of wel bij suppletoir crediet deze aangelegenheid ter hand te nemen.

Hoezeer de behoefte aan den bouw van schroefstoomschepen van klein charter zich waarschijnlijk binnen een niet ver verwijderd tijdstip zal doen gevoelen, komt de thans nog niet zoo urgent voor, dat reeds op deze begroting gelden daartoe moeten worden aangevraagd, en daarmede de uitgaven niet onbelangrijk verhoogd.

De voor 1886 geraamde herstellingskosten zullen binnenslands noodig zijn voor het voltooiën der verbouwing van de *Sommelsdijk*, in 1885 aangevangen; voer eene belangrijke herstelling aan het opleidingsschip *Admiraal van Wassenae*r, voornamelijk bestaande in vernieuwing van dekken en tuig, waardoor het schip weder geruimen tijd

voor zijne nuttige bestemming geschikt zal zijn; voor de verwapening van 1 ramship en 1 monitor met geschut van 23 c.M. A. en van 4 kanonneerbooten klein model met kanonnen van 21 c.M.; voor eene kapitale herstelling aan het schroefstoomschip 1ste klasse *Koningin Emma der Nederlanden*, dat in het begin van 1856, na een verblijf van 5 jaren buitenslands en in Oost-Indië, terug wordt verwacht; voor nieuwe ketels ten behoeve der schroefstoomschepen 4de klasse *Suriname* en *Bonaire*, en de laatste termijnen van de nieuwe ketels voor de schroefstoomschepen 1ste en 3de klasse *Atjeh* en *Alkmaar*; zullende echter een groot deel dezer kosten uit de fondsen, bij de verstrekkingswet van 1835 op art. 17 toegestaan, kunnen worden bestreden; ten slotte voor eventueele reparatiën en voorzieningen van de overige schepen in en buiten dienst.

Aangaande de verwapening is hierboven reeds gezegd, dat de ondergeteekende het noodzakelijk acht, die met meer kracht voort te zetten. Vandaar dat thans wordt voorgesteld om niet alleen twee torenschepen maar ook vier stoomkanonneerbooten klein model, allen met getrokken kanonnen van 23 c.M. bewapend, onderhanden te nemen. Geschiedt zulks ook in den vervolge, dan zullen in 1889 alle kanonnen van de genoemde geheel verouderde soort door betere zijn vervangen. Blijft men den tot nu toe gevolgden al te geleidelijken weg bewandelen, dan zal dit eerst in 1892 het geval kunnen zijn en dus nog jaren lang een deel van het materieel der kustverdediging eene bewapening bezitten, die algemeen als geheel onvoldoende wordt beschouwd.

Wat de vuurmonden betreft, is voor de stoomkanonneerbooten de keuze gevallen op het achterlaadkanon van 21 c.M. lang 35 kaliber, dat, in verband met het toe te staan gewicht van vuurmond en affutage, de grootste uitwerking bezit.

De conservatiekosten voor het drijvend materieel in reserve zijn gebleven op het voor 1885 vastgestelde normaalcijfer.

Betreffende den aanmaak en aanschaffing van goederen en voorwerpen voor den voorraad, is gerekend dat ongeveer de helft van het benodigde blokmakerswerk en van diverse uitrustingsgoederen en een vierde van de benodigde hoeveelheid touwwerk door particulieren zal worden geleverd. Hiermede zal dus de proef worden voortgezet, die later mogelijk zal kunnen leiden tot opheffing van eenige ambachten op 's Rijks werven en van 's Rijks lijubaan. De som die voor aankoop van steenkolen zal worden besteed, zal gelegenheid geven om den voor oorlogstijd benodigten voorraad geleidelijk aan te vullen.

Onder de uitgaaf voor aanschaffing enz. van geschut, torpedo's en munitieën komt voor de aanschaffing van de kanonnen van 28 en 21 c.M. A., met munitie, bestemd voor de verwapening van het ramship, den monitor en de vier stoomkanonneerbooten; voorts eene som van f 190 000 voor aanschaffing van torpedo's met toebehooren, ten einde den aanwezigen voorraad gelijken tred te doen houden met het aantal beschikbare en voor torpedo's ingerichte booten en schepen.

Bij de raming der behoefte aan nieuwe gebouwen enz. is gerekend op den bouw van een centraal magazijn voor vischtorpedo's met atelier en werkkamer voor den scheikundige, te plaatsen op het terrein van 's Rijks werf te Amsterdam; op de daarstelling van eene inschietplaats voor torpedo's, waartoe waarschijnlijk het zijkanaal F van het Noordzeekanaal naar Halfweg zal kunnen worden ingericht; op den bouw van steenkolenmagazijnen te Amsterdam voor een deel en te Willemsoord geheel, tot berging van den meerderen voorraad; op eene vereischte veroudering van de gelegenheid tot vervoeren en inladen van projectielen en vuurwerken uit de magazijnen in het fort Oostoever (stelling Helder-Texel), ten einde bij mobilisatie met den noodigen spoed de schepen gereed te kunnen maken; eindelijk nog op het daarstellen van eene helling op de werf te Hellevoetsluis voor het ophalen en droog conserveeren van torpedobooten.

Behalve alle deze zeer dringend noodige inrichtingen zijn in art. 22 nog eenige andere voor »memorie» ge-

noemd, omdat zij wel noodig zijn, doch toch nog eenig uitstel kunnen lijden.

Daaraan zal derhalve alleen worden begonnen, bijaldien de voor de overige genoemde werken aangevraagde sommen overschot leveren.

Onder de uitgaaf voor algemeenen dienst zijn begrepen de algemeene kosten van 's Rijks werven en magazijnen, waaronder ook de bezoldigingen van het toezicht houdend personeel mindere geëmployeerden.

Aangaande de werkzaamheden, sedert de samenstelling der vorige begrooting, op 's Rijks en particuliere werven aan de schepen verricht, kan het volgende worden medegedeeld:

's Rijks werf te Amsterdam.

De bouw van het schroefstoomschip 1ste klasse *Johan Willem Friso* werd voortgezet.

De zeilkorvet *Nautilus*, den 27sten Augustus 1884 op stapel gezet, werd 24 Juni jl. met goed gevolg te water gelaten.

Het schroefstoomschip 1ste klasse *Van Speyk* werd van een meer uitgebreid stelsel van waterdichte schotten voorzien, zoodanig van een stalen commando-toren.

De monitor *Wesp* is met een kanon van 28 c.M. verwapend en naar Hellevoetsluis overgevoerd.

De kanonneerbooten *Wodan* en *Thor* zijn verwapend met een kanon van 28 c.M. A. n°. 2.

De stalen stoomkanonneerboot n°. 3 werd geheel hersteld, van een nieuwen ketel voorzien en naar Hellevoetsluis overgevoerd.

Werd een aanvang gemaakt met verbouwing van het schroefstoomschip 4de klasse *Sommelsdijk*, welke verbouwing noodig werd geoordeeld, ten einde de zeewaardigheid van het schip te verzekeren.

Het houten werkvaartuig *Trekvogel* is afgetimmerd.

Het schroefstoomschip *Aruba* werd in dienst gesteld met bestemming voor de bescherming der visscherij in de Noordzee.

Het schroefstoomschip 3de klasse *Alkmaar*, dat door de *Bonaire* als stationsschip te Curaçao werd afgelost en in Juni jl. te IJmuiden binnenliep, is buiten dienst gesteld, ten einde herstelling aan romp en werktuigen te ondergaan en van nieuwe ketels te worden voorzien.

Eenige stoomsloepen werden aangebouwd.

Werd een aanvang gemaakt met het inrichten van eene der zoogenaamde droge kappen tot het ophalen van torpedobooten.

Oude woonhuizen werden tot bureaux ingericht.

's Rijks werf te Willemsoord.

Het ramship *Schorpioen* en de monitor *Krokodil* werden verwapend met kanonnen van 28 c.M. A.

Het schroefstoomschip *Atjeh* onderging de noodige herstellingen, waaronder het verbeteren van het waterdichte schottenstelsel.

Het schroefstoomschip 1ste klasse *De Ruyter*, werd van

een meer uitgebreid stelsel van waterdichte schotten voorzien, overeenkomende met dat van de *Van Speyk*.

Het schroefstoomschip *Alkmaar*, dat van Amsterdam is overgevoerd, wordt in het dok onderzocht.

Werd voortgegaan met aanmaak van tuigen en zeilen voor de *Van Speyk*, *Friso* en *Nautilus*.

Een klein magazijn werd gebouwd voor bewaring van vischtorpedo's.

's Rijks werf te Hellevoetsluis.

Er hadden geene uitgebreide werkzaamheden van belang plaats.

Het in conservatie zijnde materieel werd onderhouden en de noodige herstellingen en verbeteringen daaraan verricht.

De loodsvaartuigen werden gerepareerd en onderhouden.

Het kostschip *Amstel* werd ingericht tot logementschip voor den torpedodienst.

De stoomkanonneerboot *Dog* werd ingericht om tijdelijk dienst te doen bij het inschieten van vischtorpedo's.

Het voormalig opnemingsvaartuig der hydrographie werd ingericht tot bergplaats voor vischtorpedo's.

Het gebouw der oude dokmachine werd ingericht tot artilleriemagazijn.

De *Koninklijke fabriek van stoom- en andere werktuigen te Amsterdam* verrichtte herstellingen aan de werktuigen van den monitor *Tijger*, verder eenige werkzaamheden aan boord der *Van Speyk*, in verband met verbetering van waterdichte schotten- en pompstelsels, maakte eene stoomstuurmachine voor de *Friso*, is bezig met het aanmaken van nieuwe ketels voor de *Atjeh* en voor een paar torpedobootten klein model, en heeft een aanvang gemaakt met het inrichten van een torpedoboot klein model voor het voeren van Whitehead-torpedo's.

De fabriek van de *Nederlandsche Stoombootmaatschappij te Fijenoord* voerde soortgelijke voorzieningen aan de *De Ruyter* uit als boven voor de *Van Speyk* bedoeld. Zij herstellde werktuigen en ketels van de *Buffel* en volbracht eenige werkzaamheden in verband met de pijpleidingen van de *Friso*.

De *Koninklijke maatschappij »de Schelde»* te Vlissingen maakte een nieuwen ketel voor den loodstoomtransport-schoener *De Schelde* en heeft de werktuigen van dat scheepje in reparatie.

De *Maatschappij »de Maas»* te Delfshaven leverde een stoomspil met ketel en heeft nog eene drijfmachine met ketel onderhanden.

De *Maatschappij »de Atlas»* te Amsterdam herstellde de werktuigen van de stalen stoomkanonneerboot n°. 3.

De firma H. & J. SUIJVER te Amsterdam, leverde de ketels voor de stoomkanonneerboot *Ever* af.

De *Koninklijke Nederlandsche Grofsmederij te Leiden* werd belast met het aanmaken en herstellen van ankers en kettingen, en leverde de twee ijzeren werkvaartuigen, ten vorigen jare vermeld, af.

IIIde AFDEELING.

Het totaal dezer afdeeling bedraagt f 4 401 498, tegen

f 4 120 233 in 1885, toe te schrijven aan verhooging van:

Art. 25. Korps zeeofficiëren, met	f 5 990
Art. 26. Id officieren van administratie, met	410
Art. 27. Id. officieren van den geneeskundigen dienst, met	5 300
Art. 29. Korps officieren-machinist, met	1 020
Art. 30. Id. dek- en onderofficiëren, met	3 660
Art. 31. Id. mariniers, met	28 700
Art. 32. Zeetraktementen en soldijen, met	150 000
Art. 33. Kosten van werving, met	20 000
Art. 34. Opleiding van adelborsten, met	5 700
Art. 35. Opleiding van officieren van gezondheid, met	5 725
Art. 39. Schafting, met	40 000
Art. 40. Kosten voor gebouwen voor kazernen, met	3 400
Art. 41. Verpleegkosten, met	12 000

f 281 905

waartegenover eene vermindering van:

Art. 28. Personeel bij de hospitalen, met	f 40
Art. 36. Opleiding van adspirant-administrateurs, met	600

Te zamen 640

Blijft meer f 281 265

De toelichtende staat geeft volledige omschrijvingen omtrent deze verschillen, waarvan de vermeerderingen hoofdzakelijk het gevolg zijn:

1°. van de uitbreiding die de torpedodienst behoort te ondergaan om het personeel evenredige sterkte te doen houden met het beschikbaar komend materieel;

2°. van de meerdere voltalligheid van het personeel der zeemacht in het algemeen;

3°. van de belangrijke wervingskosten, noodig om het personeel verder op sterkte te brengen en te houden;

4°. van de meerdere koppensterkte der zeemacht in West-Indië, bij het auxiliair eskader in Oost-Indië en voor kruis- en oefeningstochten, tegenover eene mindere sterkte bij de Indische militaire marine, veroorzaakt door den terugkeer van het in 1884 tot versterking dier zeemacht uitgezonden detachement mariniers.

Met betrekking tot de verrichtingen valt het volgende mede te deelen:

Het schroefstoomschip 1ste klasse *Atjeh* werd in het najaar van 1884 bestemd tot het doen van een oefeningstocht in den Atlantischen Oceaan en het bezoeken van de westkust van Afrika (Sierra Leona, Liberia en Congo). Het vertrok den 16ten November 1884 ter opvolging dier bestemming van de reede van Texel naar zee. Op deze reis werden achtereenvolgens aangehaan: Teneriffe, Freetown, Monrovia, Grand Bassa, River Cess, Simon Niffou, Kaap Palmas, St. Paul de Loanda, Banana, Landana, Loango en Futila. Ter laatstgemelde plaats debarqueerde eene landingsdivisie en tuchtigde de negers, die in opstand gekomen waren tegen de aldaar gevestigde Nederlandsche factorij. Op de terugreis werd te Lissabon eenige dagen vertoeft om te virtualieeren en daarna de kruisocht vervolgd, waarop Ferrol en Portsmouth werden bezocht. Op eerstgenoemde plaats werd het schip, dat sterk aangegroeid was, gedokt. Den 2den Juni jl. keerde deze bodem op de reede van Texel terug.

Het schroefstoomschip 1ste klasse *Tromp* vertrok den 17den November 1884 van meergemelde reede naar zee

tot het doen van eene oefeningsreis naar en door de West-Indiën. Op den 16den December daaraanvolgende kwam deze bodem voor de Suriname-rivier en werd de reis, na de bemanning van het te Paramaribo gestationneerd schroefstoomschip 4de klasse *Suriname* verwisseld te hebben, naar Curaçao voortgezet. Na een kort verblijf aldaar werd koers gesteld naar Bonaire en van daar naar Venezuela. Na la Guayra, Caracas, Puerto Cabello en la Vela de Coro te hebben bezocht, werd op de terugreis Aruba aangedaan en den 24sten Januari opnieuw voor Curaçao geankerd. Den 18den Februari van daar weder vertrokken zijnde, bezocht de *Tromp* achtereenvolgens Kingstown, Santa Domingo, St. Thomas, St. Martin, Saba, St. Eustatius en Bonaire en kwam 8 April te Curaçao terug, om den 21sten daaraanvolgende met het schroefstoomschip 3de klasse *Alkmaar* de terugreis naar het vaderland te aarvaarden. Den 5den Juni liep de *Alkmaar* de haven van IJmuiden binnen en liet de *Tromp* het anker op de reede van Texel vallen. De beide genoemde schroefstoomschepen 1ste klasse worden op de werf te Willemsoord voor nieuwe tochten weder gereed gemaakt, terwijl de *Alkmaar* den 20sten Juni te Amsterdam buiten dienst is gesteld. De *Tromp* is 2 Augustus jl. langs de Kaap de Goede Hoop naar Oost-Indië vertrokken en de *Atjeh* bestemd om tegen het einde van dit jaar naar Curaçao te gaan, ter aflossing van de *Bonaire*.

Het schroefstoomschip 1ste klasse *De Ruyter*, den 1sten Augustus jl. in dienst gesteld, wordt te Willemsoord gereed gemaakt, om 1 September a. s. door het kanaal van Suez, zijne bestemming naar Batavia op te volgen. Zoo doende zullen en *Tromp* en *De Ruyter* ongeveer half October d. a. v. in Oost-Indië kunnen aankomen, ter vervanging van de schroefstoomschepen 1ste klasse *Koningin Emma der Nederlanden* en *Leeuwarden* bij het auxiliair eskader. Eerstgemeld schip keert naar Nederland terug; laatstgemeld is in Indië voor den dienst afgekeurd.

In stede van het schroefstoomschip 4de klasse *Sommelsdijk*, dat om bekende redenen niet naar Curaçao vertrok, werd het schroefstoomschip 4de klasse *Bonaire* aangewezen om de *Alkmaar* af te lossen.

Na met de *Sommelsdijk* van bemanning verwisseld te hebben, verliet de *Bonaire* op 21 December 1884 de reede van Texel, ter opvolging zijner bestemming, en kwam 16 Februari d. a. v. te Curaçao aan, na een 13tal dagen te Lissabon vertoeft te hebben.

Het schroefstoomschip 4de klasse *Aruba*, dat daartoe den 1sten April jl. te Amsterdam in dienst werd gesteld, en de schoener *Argus* werden aangewezen tot het houden van het politie-toezicht op de zeevisscherij in de Noordzee.

In November 1884 werden het fregat *Evertsen* en de kustverdedigingsvaartuigen die gedurende de zomermaanden tot oefening in dienst waren, weder buiten dienst gesteld.

Tot gelijk doeleinde kwamen dit jaar in dienst voornoemd fregat, de ramschepen *Stier* en *Buffel*, de monitors *Malador* en *Cerberus*, benevens de stoomkanonneerbooten *Ulfr*, *Hefring*, *Bulgia*, *Das* en N°. 3. Bovendien worden, zoo wel in het noorder als in het zuider frontier, oefeningen met torpedobooten gehouden.

Enige der genoemde schepen worden, ook in verband met de weder in dit jaar in de stelling Helder—Texel te houden gecombineerde oefeningen van zee- en landmacht, met 16 Augustus a. s. tot eene divisie vereenigd.

Het voormalig schroefstoomschip *Amstel*, thans ingericht tot logementschip voor torpedisten, werd den 1sten Juni jl. als zoodanig te Hellevoetsluis in dienst gesteld.

In het najaar van 1884 is het stoomriviervaartuig *Mosa* buiten en *Isala* in dienst gesteld. Laatstgenoemd vaartuig vertoeft gedurende de wintermaanden in de haven van Nijmegen en hervatte in Mei jl. zijne tochten op de rivieren.

Het instructieschip voor bootsmansleerlingen *Marnix* maakte zijnen jaarlijkschen oefeningsocht op het Haringvliet en in de Noordzee. In de maand Mei jl. bracht deze bodem met de brik *Castor* een bezoek aan Antwerpen, bij gelegenheid van de opening der tentoonstelling aldaar.

In navolging van vorige jaren is ook dit jaar deze brik, bemand met lootsmansleerlingen en lichtmatrozen van de opleidingsschepen, toegevoegd aan voormeld instructieschip, en zal dit vaartuig, na in de Zuiderzee gekruist te hebben, de *Marnix* op het laatste gedeelte van diens tocht in de Noordzee vergezellen.

De brik *Pollux*, bemand met jongens van de opleidingsschepen, kruist gedurende de zomermaanden in de Zuiderzee.

De korvet *Urania* en de stoomkanonneerbooten *Ever* en *Gier* zijn tot oefening van adelborsten in Mei jl. in dienst gesteld en hielden insgelijks oefeningen in die zee.

De stoomkanonneerboot *Brak* kwam in April jl. in dienst tot het doen van opnemingen in verband met de defensie.

In 1884 werden aangenomen 711 personen, waarvan 451 lichtmatrozen en jongens en 35 torpedisten, en in het 1ste halfjaar van 1885, 407 koppen.

De sterkte van het ondergeschikt personeel der zeemacht ging in 1884, 266 koppen en in de 1ste helft van 1885 189 koppen vooruit.

Staat A geeft aan de getalsterkte van de verschillende qualiteiten op 1 April 1885.

Aangezien in het afgeloopen jaar weder vele zee-officieren aan den dienst ontvielen, werden in stede van 30, zooals eerst in de beveling lag, 36 plaatsen voor adelborsten 3de klasse voor den zeedienst opengesteld, terwijl dit aantal voor de mariniers drie bedroeg.

Ofschoon langzaam is toch vooruitgang in het aanvullen van het korps officieren van gezondheid der zeemacht te bespeuren. Ook nu nog werden enkele vreemdelingen tot tijdelijk officier van gezondheid aangesteld.

Bij de opleiding van aspirant-administrateurs werden in 1884 slechts 7 aspiranten geplaatst, aangezien geen meerdere aspiranten aan de eischen van het toelatings-examen voldeden.

Voor 1885 zijn 6 plaatsen opengesteld.

Met betrekking tot de zeemilitie kan het navolgende worden medegedeeld:

Voor de lichting van 1884 hebben zich 2012 lotelingen aangemeld, waarvan 600 zijn ingelijfd.

In October en November konden zij, als genoegzaam geoefend, met onbepaald verlof worden gezonden.

Van de ingelijfden overleden 3

gingen met eene vaste verbintenis bij de zeemacht over 7

werd verlof verleend naar Oost-Indië en België aan 2

werden ontslagen om lichaamsgebreken en ten gevolge van de inlijving van anderen 3

Voor zooverre de opgaven van de Commissarissen des Konings in de provinciën inkwamen, werd aan 65 van degenen, die met onbepaald verlof van boord gingen, vergunning verleend tot het uitoefenen van de buitenland-sche zeevaart.

Van de lichting van 1885 hebben zich, na aftrek van degenen die buiten oproeping blijven, 2053 personen ter inlijving bij de zeemilitie opgegeven, als in:

Friesland	210
Groningen	161
Drenthe	47
Overijssel	133
Gelderland	155
Utrecht	33
Noordholland	805
Zuidholland	358
Zeeland	95
Noordbrabant	55
Limburg	1
	2053

Daar echter, ingevolge artikel 5 der wet van 19 Augustus 1861 (*Staatsblad* n°. 72), niet meer dan 600 lotelingen bij de zeemilitie mogen worden toegelaten, werden naar eene evenredige verdeling overeenkomstig artikel 3 van

Zijner Majesteits besluit van 22 Februari 1885 n°. 10 voor den dienst ter zee bestemd uit:

Friesland	61
Groningen	47
Drenthe	14
Overijssel	39
Gelderland	45
Utrecht	10
Noordholland	235
Zuidholland	105
Zeeland	28
Noordbrabant	16
	600

IVde AFDEELING.

Het eindcijfer dezer afdeeling bedraagt f 1 778 187, tegen f 1 820 316 in 1885.

Dit verschil, van elk artikel in den toelichtenden staat nader verklaard, is toe te schrijven aan eene vermindering van:

Art. 46. Aanbouw en onderhoud der transportvaartuigen voor de betonning enz., met	f 20 000
Art. 50. Bezoldiging der beambten van het loodswezen, met	100
Art. 52. Belooning van het loodspersoneel, met	3 879
Art. 56. Aanbouw enz. van loodsgebouwen, met	2 500
Art. 57. Kosten der betonning enz., met	32 500

Totaal *minder* f 58 979

Waartegen eene vermeerdering van:

Art. 54. Aanbouw enz. van loods- vaartuigen, met	f 14 000
Art. 61. Kosten kust- en oeverver- lichting, met	1 450
Art. 63. Kosten hydrographie, met	1 400
Totaal <i>meer</i> — — —	16 850

Blijft totaal *minder* f 42 129

Loodswezen.

In hoever het vooruitzicht bestaat, dat de gebouwen door het gemeentebestuur van Amsterdam op de Handelskade aldaar te stichten, voor zooveel het loodswezen betreft, nog in dit jaar zullen kunnen worden betrokken, valt tijdens het opmaken der begrooting nog niet te zeggen. Intusschen moeten voor den dienst van 1886 de daarvoor aan huur benoodigde gelden weder worden uitgetrokken.

De bouw van het bij die loodslokale benoodigde magazijn is aanbesteed en in uitvoering.

Zoowel de beide loodsschooners, waarvan de bouw werd toegestaan bij suppletoire begrooting voor 1884, als de twee, waarvoor bij de begrooting van 1885 machtiging werd verleend, zijn onderhanden. De vaartuigen voor het loodswezen eischen echter gestadige vernieuwing, zoodat ook thans weder gelden worden aangevraagd voor den bouw en de uitrusting van twee loodsschooners en voor de aanschaffing van roei- en zeilsloepen, doch bovendien voor den bouw van twee loodsschokkers, die noodig zijn, ter vervanging van soortgelijke vaartuigen, welke door ouderdom ongeschikt zijn geworden om langer dienst te doen.

Met den bouw der woning voor den commissaris der loodsen op Terschelling, waarvoor bij de vorige begrooting de noodige fondsen zijn toegestaan, is een aanvang gemaakt.

De belangrijke uitbreiding, welke de loodsdienst aan den Hoek van Holland in de laatste jaren heeft verkregen, en de onhoudbare toestand waarin de bestaande bekrompen localiteit verkeert, vorderen den bouw te Maassluis van loodskantoren met woningen voor den commissaris en voor den ontvanger van het loodswezen, en wacht- en slaaplokale voor de loodsen aldaar, ten behoeve waarvan thans gelden zijn aangevraagd.

Betonning, bebakening en zeemerken.

De nieuwe ijzeren kaap op Vlieland, ter vervanging van de oude aldaar, en waarvoor de fondsen op de begrooting voor 1884 voorkwamen, is opgesteld.

De plaatsing van de kaap benoorden IJmuiden, tot regeling der kompassen van naar zee bestemde schepen, het vorige jaar toegestaan, is in ontwerp.

Op den dienst van 1884 werden alsnog ééne en op dien van 1885 vier gasboeien aangeschaft, eerstgenoemde om te dienen als verkenningston voor den Nieuwen Rotterdamschen Waterweg, de anderen bestemd voor aanduiding van het Thornton-rif en voor vervanging van de lichtschepen in het Goereesche zeegat.

Voor den aanmaak van een nieuwen stoomketel, ten behoeve van den transportschooner »de Schelde" werd met de maatschappij »de Schelde" contract gesloten.

De voorziening van het kettingmagazijn te Enkhuizen, waarvoor de gelden bij de vorige begrooting werden toegestaan, is in uitvoering. Thans worden fondsen aangevraagd voor eene dringend noodige uitbreiding van het algemeen betonningsmagazijn aldaar.

Verlichting.

Aangezien de onderhandelingen met Duitschland, over uitbreiding van de verlichting op de Eems, waarmede het geprojecteerde licht te Watum verband houdt, nog tot geen resultaat hebben geleid, moet de post voor dit licht opnieuw *pro memorie* worden uitgetrokken.

De bij de begrooting voor 1884 toegestane werken voor het aanbrengen eener beschoeiing tot verdediging van de verlichting op Schokland; die voor de plaatsing van een mistklok bij de verlichting op Marken; die voor den bouw eener lichtwachterswoning bij Maassluis, en voor den aanmaak en opstelling van een nieuwen ijzeren lichtopstand op Wieringen zijn afgeloopen.

De bouw van 5 lichtwachterswoningen en de werken voor inrichting van den semaphoredienst, in 1885 toegestaan in verband met de instelling eener kustwacht, zijn in ontwerp.

Thans wordt het noodige gevraagd voor den bouw van het tweede 5tal vier woningen; voor de kosten van vervoer en overbrenging van een lichtopstand van de Kwak (die bij de verlichting aldaar kan vervallen) naar de verlichting aan het Oosterhoofd, ter vervanging van den ouden en zeer gebrekkigen opstand aldaar; voor de aanschaffing van 3 pressurelampen voor petroleum met toebehooren, ten behoeve van de kustverlichting op Schiermonnikoog; en voor eene zeer noodzakelijk gebleken nieuwe inrichting der lokalen voor den semaphoredienst te IJmuiden.

Na het indienen der vorige begrooting zijn, door tusschenkomst van het Departement van Marine, ten behoeve en voor rekening van den dienst der kustverlichting enz. in Oost-Indië, wederom in gereedheid gekomen:

de ijzeren lichttoren voor Java's 4de punt met etablissement, ter vervanging van den steenen toren, die bij de ramp van Krakatau vernield werd; en

het etablissement ten behoeve der verlichting aan den Vlakken Hoek, insgelijks bij die ramp verloren gegaan.

Hydrographie.

Sedert 1 Juli 1884 is in druk gegeven eene nieuwe kaart van het zeegat aan den Hoek van Holland in October 1884.

Onderhanden is de gravure van twee nieuwe kaarten, namelijk van de zeegaten van Goeree en Maas, en van het zeegat aan den Hoek van Holland, welke beiden spoedig gereed zullen zijn voor den druk.

De gravure van bestaande kaarten wordt zooveel mogelijk bijgwerkt, wanneer behoefte aan nieuwe oplaag blijkt.

De hydrographische opname zal zich dezen zomer bepalen tot den Banjaard en de Roompot of het zeegat van Zierikzee.

Op deze begrooting komt voor eene aanvraag van gelden, in verband met den voorgenomen maatregel om kaarten enz. in voorraad te houden tot verstrekking aan de oorlogsschepen in de 1ste klasse van reserve, ten behoeve eener snelle mobilisatie.

Vde AFDEELING.

Het totaal dezer afdeeling bedraagt f 1 197 308,20, tegen f 1 157 355,60 in 1885, hetgeen is toe te schrijven aan de verhooging van:

Art. 66. Burgerlijke pensioenen, waarop na 1 Juli 1846 recht is verkregen, met f 2 264,00

Art. 67. Militaire pensioenen, verleend na 1 October 1851, met 29 916,00

Art. 68. Pensioenen mindere geëmployeerden, werklieden enz., met. f 9 071,00

Totaal meer. . . f 41 251,00

tegenover de vermindering van:

Art. 65. Militaire pensioenen, verleend vóór 1 October 1851, met. . f 987,00

Art. 69. Pensioenen en onderstanden aan het loodspersoneel enz., met. 311,40

Totaal minder . . . 1 298,40

Blijft meer f 39 952,60

De toelichtende staat geeft de redenen dezer verhoogingen en verminderingen aan.

Vide AFDEELING.

Voor deze afdeeling is dezelfde som uitgetrokken als voor 1885.

De Minister van Marine,

W. GERICKE.

BIJLAGE VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

Op de begroting voor 1886 is uitgetrokken voor:

Arti- kel.	Aanbouw, tuigen en uitrusten van nieuwe schepen.	Herstelling en uitrusting van schepen in en buiten dienst.	Conservatie van reserve- schepen en hunne uitrus- tingsgoederen.	Aankoop. aanmaak en herstelling van materialen, goederen en voorwerpen voor den voorraad.	Aanschaffing, wijziging en her- stelling van geschut, torpedo's affutage, hand- wapenen en munitie.	Aankoop, onderhoud en herstelling van gereedschappen en werktuigen, aan- bouw, onderhoud en herstelling in eigen beheer van werk- inrichtingen, werk- vaartuigen en ge- bouwen.	Algemeene dienst- en proefnemingen.
12	Ia. f 59 000	Ib. f 67 600	»	Ic. f 43 500	»	Id. f 35 600	Ie. f 3 200
	IIa. 4 000	IIb. 63 000	»	IIc. 117 000	»	IIId. 9 000	IIe. 7 500
	»	IIIb. 181 500	»	IIIc. 9 800	»	IIId. 21 200	IIIe. 4 600
	IVa. 75 000	IVb. 270 000	»	IVc. 14 400	»	IVd. 9 600	IVe. 250
	»	Vb. 23 300	»	Vc. 4 750	»	Vd. 18 500	Ve. 800
	»	VIb. 39 000	»	VIc. 2 150	»	VIId. 3 100	VIe. 2 050
13	750 000	»	»	»	»	»	»
14	Ia. 9 000	Ib. 33 000	»	Ic. 9 000	»	Id. 4 700	»
	IIa. 300	IIb. 300	»	IIc. 300	»	IIId. 300	IIe. 300
	»	IIIb. 25 000	»	IIIc. 7 600	»	IIId. 9 900	IIIe. 1 500
	IVa. 200	IVb. 200	»	IVc. 200	»	IVd. 200	IVe. 200
	»	Vb. 10 500	»	Vc. 7 000	»	Vd. 10 200	Ve. 700
	VIa. 100	VIb. 100	»	VIc. 100	»	VIId. 100	VIe. 100
15	»	»	»	»	a/c f 411 000	»	»
16	»	»	»	»	a/f 473 000	»	»
17	a. 192 000	b. 8 000	»	d. 28 000	»	»	e. 2 000
	»	c. 91 000	»	»	»	»	»
18	»	»	»	200 000	»	»	»
19	»	300 000	»	»	»	»	»
20	Ia. 229 000	Ib. 111 300	Id'. f 45 000	Ic. 29 600	»	Id. 61 500	Ie. 104 000
	IIa. 500	IIb. 5 600	IIb'. 3 200	IIc. 27 400	»	IIId. 2 900	IIe. 33 400
	»	»	»	»	»	»	III 34 780
	»	»	»	»	»	»	IV 5 730
	»	Vb. 137 800	Vb'. 70 000	Vc. 19 100	»	Vd. 31 700	Ve. 52 750
	VIa. 2 500	VIb. 45 800	VIb'. 5 400	VIc. 6 700	»	VIId. 4 300	VIe. 32 600
	»	»	»	»	»	»	VII 21 550
	»	VIIIb. 48 000	VIIIb'. 56 000	VIIIc. 5 300	»	VIIIId. 14 600	VIIIe. 24 970
	»	IXb. 12 450	IXb'. 4 100	IXc. 4 100	»	IXd. 3 150	IXe. 14 250
	»	»	»	»	»	»	X 14 640
	»	»	»	»	»	»	XI 3 000
	»	»	»	»	»	»	XII 1 600
21	»	»	»	»	»	23 980	»
22	»	»	»	»	»	290 000	»
23	»	»	»	»	»	120 260	»
24	»	»	»	»	»	21 800	»
	f 1 320 600	f 1 473 450	f 183 700	f 536 000	f 884 000	f 696 590	f 366 470